

Ismeretes, hogy az erdőtüzek veszélye is az időjárás szerint alakul. Hosszabb esős időszakok után, amikor az erdei alom nagy vízmennyiséget tartalmaz, tűzveszély nincs. A huzamos szárazság és a meleg szelek hozzák meg a veszélyes időszakokat. Ilyenkor az erdő fokozott őrzésre szorul. A veszedelem növekedése és csökkenése az időjárás előrejelzések alapján előre is megítélhető. Az előrejelzések mindennap tartalmazzák a várható légmozgás sebességét és külön bejelentik az erősebb szeleket.

A meteorológiai intézetek időjárás térképei alapján meg lehet ítélni a várható szélnek nemcsak az erősségét, hanem az irányát is. A szél iránya azonban még egy napon belül is gyakran megváltozik, hirtelen szélfordulások következnek be. Ezért az előrejelzésekben többnyire azt halljuk, hogy a szélirány hogyan fog megváltozni. Vannak olyan napok is, amikor a szél iránya olyan sűrűn és szabálytalanul változik meg, hogy az előrejelzésnek a szél irányára vonatkozó részét csak két-három külön mondatban lehetne megfogalmazni. Ilyenkor az előrejelzésben csak a szél erőssége szerepel, az iránya nem. De azok a gazdasági üzemek, amelyek számára a szélnek az iránya is fontos, telefonhívásra bármikor megtudhatják a Meteorológiai Intézettől az előrejelzésnek ezt a nyilvánosan ki nem adott részét is.

Az előrejelzés befejező része a hőmérséklet várható értékeit közli. Ezek a számadatok az erdőgazdaság üremeiben aránylag kevésbé fontosak. A téli munkák idején azonban jó szolgálatot tehetnek, mert a fagy és olvadás váltakozásáról adnak tájékoztatást.

A Meteorológiai Intézet előrejelző munkája nem merül ki abban, hogy a rádió útján tájékoztatja az ország gazdasági köreit a várható időjárásról. Igen sok ipari és mezőgazdasági üzem naponként telefonon fordul az Intézethez, hogy részletesebb tájékoztatást és különleges tanácsokat kapjon az időjárással kapcsolatban. A telefonhívások egy része az ország távolabbi részeiből, helyközi telefonon fut be. Az Intézet minden fontos gazdasági ágának, így az erdőgazdasági üzemegységeknek is szívesen áll rendelkezésére ilyen felvilágosítókkal.

Miként tehetjük az időjárástól függetlenebbé faanyagmozgatásunkat Közép-Somogyban?

MARTON TIBOR

Az 1960-as év rendkívül csapadékos őszi időjárása miatt különösen a dombvidéki erdőgazdaságok egy része — köztük a Középsomogyi Állami Erdőgazdaság is — minden igyekezet és erőfeszítés ellenére, jöllehet a fakitermelés az utóbbi évek üteme szerint haladt, lemaradt az értékesítési terv teljesítésében és ezzel akaratlanul zavarokat okozott a faipari vállalatok munkájában. Az átlagosnál esősebb időjárás következtében fokozott mértékben tűntek elő faanyagmozgatásunk hiányosságai. Bebizonyosodott, hogy anyagmozgatásunk nemcsak drága, hanem ezenfelül — mivel az időjárás függvénye — nem is biztosítja mindenkor a népgazdaság zavartalan faanyagellátását. Pedig fontos népgazdasági érdek a faanyagmozgatás folyamatát úgy megszervezni, hogy az függetlenebb legyen az időjárástól és ezen keresztül kevesebb költségbe kerüljön, mint eddig.

E feladat megoldása főként azokban az erdőgazdaságokban okoz gondot, ahol kezdetleges a feltártság és a kiszállító pályák zömmel közepkötött, agyagos földutak, amelyeken már pár mm-es csapadék esetén is akadozik a faanyagmozgatás. Ilyen szállítási körülmények állnak fenn jelenleg nagyjából a Középsomogyi Állami

Erdőgazdaságban is, ahol az egy ha-ra eső időjárásbiztos pálya hossza csupán 1,75 fm. Így érthető, hogy az utóbbi évek átlagcsapadék mennyiségét 200 mm-rel meghaladó őszi esőzések folytán leromlott agyagos földútjainkon a kiszállító gépek munkája hosszabb időn keresztül teljesen szünetelt, sőt még a saját fogataink is a szokásosnál kisebb terhelés ellenére csak nagy erőfeszítéssel tudtak közlekedni. Az akadozó, olykor egész hetekre leállt utánpótlás miatt vasúti rakodóink, valamint a kövesutak mentén kialakított ún. „kiegyenlítő rakodóink” kiürültek, s ennek következtében közel 1300 m³ iparifa értékesítésével maradt le gazdaságunk az 1960—61-es gazdasági év első négy hónapjában a tervezettel szemben.

A hagyományos termelési és anyagmozgatási munkaszervezet mellett az időjárás okozta zavaró körülményekkel mindaddig számolni lehet, amíg olyan kevés az időjárásbiztos utunk, mint jelenleg. Nem vitás, hogy a stabilizált erdei feltárázó úthálózat bővülésével az időjárás mind kisebb mértékben fogja befolyásolni az anyagmozgatást. Addig azonban, amíg a szükséges feltártság meg nem lesz, feltétlenül találni kell olyan megoldást, amely kedvezőtlen időjárás esetén is az eddiginél tervszerűbben, egyenletesebben, de kevesebb ráfordítással biztosítja a felvevő piac zavartalan faelátását.

Erdőgazdaságunkban a természeti időben lehullott kisebb-nagyobb csapadék általában csak rövid időre szünteti meg az erdei földutak használhatóságát. A késő őszi és a téli hónapok — november elejétől március végéig — viszont kritikus időszakot jelentenek az anyagmozgatás szempontjából. Ez idő alatt főképpen a magasabb relatív páratartalom, az alacsonyabb hőmérséklet, valamint a mérsékeltébb légmozgás késlelteti egy-egy kiadósabb esőzés, hóolvadás után az agyagos földutak felszáradását, és ezért ebben az időszakban főleg csak a fagyos napokon lehetséges a gépi szállítóeszközök üzemeltetése. A gyakorlat azt mutatja, hogy a fogatos közlekedést — főként a közeli kerékpárokkal végzettet — az esős időjárás kisebb mértékben akadályozza, mint a gépi járművel végrehajtott anyagmozgatást. Az időjárásnak a közeliítésre gyakorolt kisebb mérvű befolyása főként azért lényeges, mert a csapadékosabb időjárás esetén sem kell lemondanunk fogataink foglalkoztatásáról és ilyen esetekben is szorgalmazható a kitermelt faanyagok olyan közbelső helyekre való eljuttatása, ahonnan az útviszonyok megjavulásával továbbmozgatásuk vontatóval vagy gépkocsival már könnyen megoldható.

A fagyos napok száma gazdaságunk területén igen kevés (20—30 nap évente). A szállítás-szervezés szempontjából azonban ezek sem teljes értékűek, mert az őszi, minden áron való szállítással tönkretett földutak fagyban is elég nehezen használhatók. A mozgást nehezíti rajtuk a déli órák napsütése is, mert csúszóssá, veszélyessé teszi a fagyos földutakat. Ennek ellenére a fagyos időszakok sok segítséget jelentettek eddig anyagmozgatásunkban. Bár az 1960—61-es gazdasági év januárjában csupán két összefüggő hétig tartott a tél, mégis nagyban elősegítette az értékesítésben mutatkozó lemaradás behozását. A fagyott földutakon 35 db gépi szállítóeszköz igénybevételével napi 500—600 m³ faanyagot mozgattunk meg, főképp erdei rakodókról MÁV rakodóra, jóllehet a későbbi folyamatos távolsági értékesítés érdekében ésszerűbb lett volna először a vágásoktól rövidebb távolságra fekvő kövesút menti kiegyenlítő rakodókat feltölteni. Ettől azonban el kellett tekinteni, mivel a leállás veszélyével fenyegetett fűrészek számára létfontosságú volt a faanyagszállítások gyors teljesítése. A fagyos napok előtt és után sajnos még a sáros földutakon is erőltetni kellett a szállításokat — miként az előző években — az értékesítési terv teljesítése érdekében. A rossz utakon való szállítás azonban nemcsak a köbméterre eső energiaköltségeket emeli, de egyidejűleg sietteti a gépi szállítóeszközök időelőtti elhasználódását. Ez utóbbi megmutatkozik a gépeknél felmerülő túlzottan magas javítási költségekben. Gazdaságosabb lenne földútjainkat csakis forgalomképes állapotukban használni, anélkül azonban, hogy az értékesítés tervszerűsége, a felfelvevő piac folyamatos ellátása bármilyen hátrányt szenvedne. Ez a törekvés a gyakorlatban egyáltalán nem megvalósíthatatlan. Kétségtelen, hogy a probléma megoldása az eddiginél jóval előrelátóbb tervezést, vezetést és átgondoltabb munkaszervezést kíván a termelésben és az anyagmozgatásban egyaránt.

Az időjárástól függetlenebb faanyagmozgatás fontosabb feltételei a következők:

1. Az évvégi zárókészletek megemlése a IV. évnegyedi értékesítési feladatok figyelembevételével. A jelenlegi negyedvi értékesítési ütemet és mennyiséget figyelembe véve az évvégi zárókészletek szükség szerinti megemlése azért lenne fontos, hogy a naptári év IV. negyedében fennálló értékesítési kötelezettségeink teljesítésében ne legyünk teljes egészében ráutalva a friss termelésű faanyagra. A magasabb zárókészletek elkerülhetővé tennék a felázott földutak igénybevételét, a mindenáron való anyagmozgatást. Gazdaságunkban az 1960. szeptember 30-i zárókészlet fűrés-

rönkből 41%-ban (de cser rönkből csak 5%-ban), bányászati faanyagból pedig 65%-ban fedezte a IV. évnegyedi értékesítési tervkötelezettséget. Ez a készlet kevés volt ahhoz, hogy eltekinthetünk volna az átázott földutak igénybevételeitől, a mindenáron való drága faanyagmozgatástól. Véleményem szerint feltétlenül lehetőséget kell biztosítani az évvégi zárókészletek megemelésére azoknál az erdőgazdaságoknál, ahol a kezdetleges feltártság és a rossz szállítási útviszonyok akadályozzák a kitermelt faanyagnak időben való eljuttatását a felvevő szektorokhoz.

Az évvégi zárókészletek kialakításánál mindenestre kellő körültekintéssel kell eljárni. A cser fafajból akadályozta eddig a nagyobb készletképzést a hosszabb tárolás folytán bekövetkező minőségi romlás és az ebből előálló értékesökkenés. Még emlekezetes, hogy három évvel ezelőtt a cser fűrészrönk értékesítése áttolódott a következő gazdasági évnék majdnem a feléig. Az elhúzódtól értékesítés miatt bekövetkezett splintkorhadás nem kis anyagvesztéset és jövedelemkiesést okozott gazdaságunknak. A minőségi romlás megelőzésére célszerűnek mutatkozik a szeptember 30-i zárókészlet kiképzéséhez szükséges famennyiség kitermelését augusztusban elvégezni. Ugyanis a szeptember havi termelést többek között a motorfűrészek felújítása, gép-szemlére való felkészülés, a szarvasbögés és a leltározás nem teszi lehetővé. Az augusztusi termelés a rendelkezésünkre álló szakmunkásokkal a jelenlegi motorfűrész állománnyal viszont megoldható lenne.

A jelenlegi értékesítési tervkötelezettséget véve alapul erdőgazdaságunknak a következő gazdasági évben kb. 5500 m³-rel több fatömeget (nagyobbrészt cserből és akácból) kellene kitermelnie ahhoz, hogy a naptári év IV. negyedében csak minimális mértékben legyen ráutalva az új termelésű faanyagra. Ez a mennyiség a tízéves üzemtervi időszak valamelyik évéből hozható előre, de csak egy alkalommal. A soronkövetkező években pedig az utolsó évnegyed értékesítési feladataihoz augusztus hónapban végezzük el a kívánt zárókészlet mennyiségéhez a fakitermelést a rendes évi fakitermelési tervszámom belül. Erdőgazdaságunkban — amennyiben a második öt éves tervre tervezett stabilizált feltárási utak elkészülnek — 1966-ban már nem lesz szükség az augusztusi termelésre, mivel a jelenlegivel közel egyező mennyiségű zárókészlet és a komplex munkaszervezet lehetővé fogja tenni az értékesítési feladatok zavartalan teljesítését. Az 1966—67-es gazdasági évben tehát már megtakarítható lenne az 1961—62-ben kitermelendő többlet fatömeg.

Az esetben, ha a zárókészlet megemelése bizonyos okok miatt nem volna keresztülvihető, lényegesen megkönnyítené a nehéz szállítási útviszonyokkal rendelkező erdőgazdaságok helyzetét a naptári IV. negyedév értékesítési tervszámainak mintegy 50%-kal való csökkentése. Helyettük szállítsanak a kedvezőbb feltártsággal rendelkező erdőgazdaságok. A tavaszi és nyári hónapok megemelt-értékesítési ütemével pótolni lehetne az őszi értékesítésből kiesett mennyiségeket.

II. A gazdasági év zárókészlete teljes egészében a kövesutak mellett kiképzett kiegyenlítő rakodók és a vasúti rakodókra tároljon. A folyó gazdasági év első négy hónapjában mutatkozó értékesítési lemaradás egyik oka abban keresendő, hogy a megelőző években az évvégi készletek csak alig 50%-ban tároltak kiegyenlítő, illetve vasúti rakodókra. A készlet többi része ott maradt erdei közbelső rakodókra, ahonnan az útviszonyok leromlásával csak igen nagy nehézségek árán lehetett a feladóállomásokra eljuttatni. Az értékesítés folyamatosságának egyik igen fontos feltétele tehát, hogy a zárókészlet minden körülmények között a kiegyenlítő és vasúti rakodókra jelentkezzen. Erre a fontos körülményre eddig nem sok gondot fordítottunk, mert pl. vontatóinkat is szeptemberben készítettük elő a gépszemlére, jöllehet az erdei földutak ebben az időszakban általában a leghasználhatóbbak és így eredményesen közreműködhetnének a kiegyenlítő rakodók feltöltésében. Tehát ésszerűbbnek mutatkozik vontatóink nagyjavítását és esedékes felújítását, valamint a gépszemlét november közepe és december vége között elvégezni, illetve megtartani, amikor a rossz útviszonyok miatt egyébként is problematikusabb a foglalkoztatásuk.

III. A fakitermelésnek komplex munkaszervezeti formában történő végrehajtása. Tekintettel arra, hogy az értékesítési feladatok teljesítéséhez új termelésű faanyagra is szükség van — továbbá nem feledkezve meg arról, hogy még január és február hónapban is anyagmozgatási nehézségekkel kell számolnunk — október elején azonnal meg kell kezdeni a termelést és pedig először azokban a főleg füledékeny faanyagot adó erdőrészekben, ahonnan a faanyag időbeni kimozgatását későbbiek folyamán az útviszonyok már lehetetlenné tennék. Az időjárásbiztos utak közelében levő termeléseket későbbre hagyhatjuk, mivel az innen kikerülő anyag mozgatása kedvezőtlen időjárás esetén is megoldható. A fakitermelést komplex munkaszervezeti formában kell elvégezni.

Ez év tavaszán erdőgazdaságunk néhány vágásában kísérletképpen bevezetett komplex fakitermelés kézzelfoghatóan bizonyítja mind a termelékenység, mind pedig a gazdaságosság tekintetében ennek az új módszernek vitathatatlan előnyeit a régebbivel szemben. Termelésünk és anyagmozgatásunk jelenlegi gépesítési foka, szakmunkásaink számának állandó növekedése ma már lehetővé teszi az új termelési módszer szélesebbkörű alkalmazását. A komplex fakitermelés legfőbb előnye a futószalagrendszerű termelés mellett az, hogy a kitermeléssel egyidőben folyó anyagmozgatással, valamint az egyes munkafolyamatoknak (pl. tűzifa-sarangolás stb.) a vágásterületeken kívüli elvégzésével lehetővé válik a vágások gyors kiürítése és az erdei rakodókra kiközéltetett faanyagok továbbmozgatása a kedvező útviszonyok kihasználásával a kiegyenlítő, illetve vasúti rakodókra. A vágásterületek gyors kiürítése a felújítás szempontjából is felbecsülhetetlen értékű a fokozatos felújítógátások és tarvágások esetében egyaránt. A vágásterületek kitakarítását még inkább meggyorsíthatjuk, ha a bányatámanyagok egy részét a kiegyenlítő rakodókra kérgezzük le, továbbá a törzskiválasztó gyérítésekben kitermelt egyedeket szálában, a növedékköszövények gyérítések anyagát pedig, minthogy méreteinél fogva már nehezebben mozgatható, szállítható hosszakban kivinnők továbbfeldolgozás céljából az erdei rakodókra.

IV. A közelítés, kiszállítás és szállítás igen gondos és körültekintő megszervezése. A domb- és hegyvidéki erdőgazdaságokban különösen nagy súlyt kell helyezni erre, mivel a kitermelt faanyag legnagyobb részét nem közvetlen szállítással, hanem szakaszos anyagmozgatással juttatják el a feladóállomásra. Ez esetben pedig az energia-költség alakulása igen nagy mértékben függ a fogatos és gépi szállítóeszközök kapacitásának kihasználási fokától és teljesítményüktől. A közelítést, kiszállítást a komplex fakitermelés szerves tartozékának kell tekinteni és úgy kell megszervezni, hogy a kitermelt faanyag minél rövidebb időn belül a kiegyenlítő rakodókra jusson. A komplex fakitermelésben a kitermelt faanyag nagyjából az erdei közbenső rakodókra kerül felvételezésre. Az anyag odamozgatása a terepviszonyoktól, a távolságtól, továbbá a rendelkezésre álló eszközöktől függően szekérrel, közelítő kerékpárral, Unimoggal, vagy pedig kötélpályával történik.

A közbenső erdei rakodók helyét nagy körültekintéssel kell megválasztani, lehetőleg ne legyenek 500 m-nél messzebb a termelés helyétől, ugyanakkor könnyítsék meg az odamozgatott anyag vontatóval való továbbszállítását. Az 500 m körüli távolság betartása főként a fogatteljesítmények szempontjából fontos, mert nemcsak a hagyományos fogatos anyagmozgatás, de a közelítő kerékpárokkal végzett is ezen a távolságon belül adja a legnagyobb teljesítményt. Amíg nem rendelkezünk elegendő számú közelítő kerékpárral — kedvező terepadottságok esetén és rövid távolságon — csaknem duplájára emelhető fogataink régebbi teljesítménye, ha a fogatos mellé még egy főt állítunk a fel- és leterhelési munka meggyorsítására. A munkanapfelvételek tanulsága szerint ugyanis rövidebb távolságon (500 m-en belül) a lovak igénybevétele csak 18—20%-os a fogatoséhoz képest, mert a munkaidő nagy részét a fel- és leterhelés tölti ki. Nyilvánvalóan akkor kerül kevesebbe a közelítés, ha a ló többet mozog. Ha a megfelelő erdei rakodót csak 500—1000 méternyire tudjuk a termelés színhelyétől kiképezni, már gazdaságosabb a fogatos közelítés helyett Unimoggal elvégezni az anyagmozgatást. Ilyen esetben a fogatokat a kitermelt faanyag közelítő nyomvonal mellé való kiközéltetésére használjuk csak. A rönkanyag összeközéltetésénél jól bevált a gazdaság újító kollektívája által készített ún. rönkvonszoló saru, amely az újulat nélküli vágásokban lényegesen könnyebbé teszi a vonszolást a súrlódás csökkentése révén, ami nem közömbös a lovak igénybevétele szempontjából. A nagyobb lejtésű (25% fölötti) vágásterületekről a különböző típusú kötélpályák (Küpper, Wyssen, Lasso—Cable) alkalmazásával juttatható el a faanyag leggyorsabban az erdei közbenső rakodókra. Az erdei rakodókat úgy kell kiképezni, hogy biztosítva legyen rajtuk a vontatók számára a fordulási lehetőség és a rajtuk átvezető út olyan széles legyen, hogy a visszatérőben levő vontató elférhessen a lekapcsolt pótkocsija mellett.

V. Kiegyenlítő rakodókra keresztül juttassuk el a faanyagot a vasúti rakodókra. A szervezettebb anyagmozgatási rendszerben a faanyag zöme az erdei rakodókról kiegyenlítő rakodókra kerül. Az anyagmozgatás során elsősorban a kiegyenlítő rakodók feltöltéséről kell gondoskodni, annál is inkább, mivel ezek közelebb vannak a termelés helyéhez és így a kedvező útviszonyok esetén egy-egy gépi szállítóeszköz rövid időn belül nagyobb mennyiségű anyagot tud odamozgatni.

A távolsági értékesítésben akkor nem lesz zavar a jövőben, ha a vasúti rakodók ellátását elsősorban a kiegyenlítő rakodókról biztosítjuk. Ezt azért fontos hangsúlyozni, mert többen vannak még, akik a kiegyenlítő rakodók rendszerében tévesen anyagmozgatást drágító tényezőt látnak. Pedig a kiegyenlítő rakodók kiképzéséből,

fenntartásából, valamint a szállítandó faanyagok eggyel több fel- és leterheléséből adódó többletköltség lényegesen kisebb, mint a mindenáron való anyagmozgatás, ami nemcsak a szállító gépeket, de az erdei földutakat is idő előtt tönkreteszi és ezzel egyidejűleg a gép- és útjavítási költségeket jelentősen megemeli. A szervezett anyagmozgatásnak tehát igen fontos és nélkülözhetetlen állomásai a kiegyenlítő rakodók.

Egy-egy kiegyenlítő rakodó területnagyságát úgy kell megválasztani, hogy a gravitáló faanyag befogadására, bizonyos ideig való tárolására, sőt egyes esetekben a faanyag további megmunkálására (bányafa kéregzés, rönkmanipulálás) is alkalmasak legyenek. A területi nagyság megállapításánál a negyedévenkénti távolsági értékesítésre kerülő iparifa egészéből, valamint közvetlenül a vevő telepére történő tengelyszállítások levonása után fennmaradó tűzifa mennyiségéből kell kiindulni.

Jövőben a kiegyenlítő rakodók kiképzését ésszerűbben és kisebb költséggel igyekezzünk megoldani. Az eddig épített feltáró utak mellett költséges magasrakodók készültek kő, vagy beton támfalal, feljáró utakkal. Célszerűbbnek mutatkozik a burkolt út mellett kő és beton támfal nélküli hosszú, keskeny rakodókat kialakítani, ahol többféle választék sorjában egymás mellett tárolható. A 6—8 m széles és kb. 100 m hosszú kiegyenlítő rakodókra a faanyag oda-, illetve elszállítását egyszerűbben meg lehetne oldani, mint a régebben épített magasrakodók esetén; ez a HIAB-darus rakodásnak és a váltott pótkocsis anyagmozgatásnak is kedvezne. A kiegyenlítő rakodók ilyenszerű kiképzésével kb. 120 ezer forintot lehetne rakodónként megtakarítani az eddig épült magasrakodókhoz viszonyítva.

A kiegyenlítő rakodók feltöltésében saját vontatóink, Zetorjaink használata látszik leggazdaságosabbnak. Ugyanis a földúti pótdíj, élmezési költség és a kocsiállítás díj a TEFU és az Erdőgazdasági Szállító Vállalat esetében kb. 3,50 Ft-tal emeli meg a m³-re eső moztatási költséget. Vontatóinkat a földutakon évente — mivel azokat a jövőben csak forgalomképes állapotban tervezzük használni — kb. 140—150 napra vehetjük igénybe. Indokolt tehát, hogy a jó útviszonyok esetén maximálisan kihasználjuk vontatóinkat, ha szükséges, még a vasárnapokat is igénybe véve. A jobb kihasználás a váltott pótkocsis szállítással biztosítható. A komplex fakitermelés — mivel a kitermelt faanyag átvételét erdei rakodóra helyezi át — lehetőséget teremt a váltott pótkocsis szállítás széleskörű bevezetésére. Ennek érdekében az erdei rakodókra kimoztatott anyagok sarangolását, illetve máglyázását úgy végeztessük, hogy belőlük egy pótkocsi-rakomány, illetve annak többszöröse felterhelhető legyen a pótkocsi helyváltoztatása nélkül. A vonóerő menetsebessége dönti el elsősorban, hogy milyen távolságig gazdaságos a váltott pótkocsis anyagmozgatás. A GS—35 menetsebessége 14 km/óra, a Super Zetoré 18 km/óra, míg a 3,5 tonnás tehergépkocsié 35 km/óra.

A GS—35 vontatónál 10 km a váltott pótkocsis anyagmozgatás felső határa, melynél nagyobb távolságra a Super Zetor, illetve a tehergépkocsi már gazdaságosabb. A Super Zetor és a tehergépkocsi m³ teljesítménye 15 km-es távolságon azonos, ezenfelül már csak tehergépkocsival gazdaságos a szállítás. Minél kisebb a távolság a váltott pótkocsis anyagmozgatásnál, annál nagyobb a vontatók teljesítménye. A rakodási időszükséglet miatt Super Zetornál 3 km-en, míg a GS—35 vontatónál 2 km-en belüli távolságon a három pótkocsi már kevésnek bizonyul. A vonóerő teljes kihasználása érdekében — az ilyen rövid távolságokon — a pótkocsik és a felterhelők számát is meg kell emelni. Ügyelni kell, hogy legalább két pótkocsi megrakva várja minden alkalommal a műszak kezdetét. A billenő platójú pótkocsik már két kocsival is lehetővé teszik a váltott pótkocsis szállítást.

A biztonsági rakodók rendszere lehetővé teszi vontatóink eddigénél jobb kihasználását. Ugyanis amikor kiszorulnak a földutakról a kedvezőtlen időjárás miatt, át-helyezhetők a kiegyenlítő és a MÁV-rakodók közötti faanyagszállítások lebonyolítására. Tekintve, hogy a kiegyenlítő rakodókon már nagyobb mennyiségű faanyag tárol, a váltott pótkocsis szállítás helyett, mivel sok gazdaságnál úgyis háromnál kevesebb pótkocsi jut egy erőgépre, eredményesen alkalmazható Fritsch Antal által „Az Erdő” c. folyóirat 1955. évi 2. számában ismertetett többgépes szállítás. Ennek irányítását — mivel több erőgép és pótkocsi kerül összevonásra — az erdőgazdaság szállítási eloadójának kell ellátnia.

VI. El kell kerülni a felzótott erdei földutak használatát. Vontatóinktól maximális teljesítményt csak a forgalomképes erdei földutakon várhatunk. Indokolt tehát a jövőben földútjaink védelmére több figyelmet fordítani. Helytelenítendő a felzótott földutak használata, mert a felzótott utakon erőltetett anyagmozgatás következtében a fagyos időszak beálltával sem lehet azokat kellően kihasználni. Nagyobb használati értékük csak akkor lesz, ha:

1. a földutakon rendszeres gépi útkarbantartást végzünk gréderrel, majd később elegendő közönséges tárcsával is;

2. rendszeres és módszeres vízvezetékeket foganatosítunk;

a) ahol lehetséges, egyszerű vízvezető árkok létesítésével;

b) ahol szükséges, maradandó műtárgy és vízvezető árokrendszer kialakításával.

3. A forgalmasabb földútjaink két oldalát 3—4 m szélességben szabaddá tesszük, hogy a napfény és a szél hatására gyorsabban felszáradhassanak.

Saját vontatóink megnövekedett teljesítménye lehetővé teszi a jövőben, hogy az Erdőgazdasági Szállító Vállalat, valamint a TEFU tehergépkocsijai jórészt már csak kövesúton és hosszabb távolságokra legyenek igénybe véve. Így a tehergépkocsik teljesítményének növekedésével is számolni lehet, ez pedig kevesebb gépkocsi foglalkoztatását teszi majd szükségessé. Ha az egy napra eső kocsifordulók számát a biztonsági rakodók rendszerének kibővítése révén gazdaságunk területén az eddigi hat fordulóról hétre tudnók növelni (13 km-es átlagtávolság mellett), már 20%-kal kevesebb tehergépkocsi is elegendő a szállítási feladatok végrehajtásához.

VII. *A korszerűbb termelés és anyagmozgatás megvalósítása érdekében át kell formálni dolgozóink jelenlegi szemléletét.* Szakmunkásainknak, erdészeinknek, valamint mérnökeinknek látniuk kell, hogy a gépekkel való fokozottabb törődés és az egyes munkafolyamatok alaposabb megszervezése nélkül nem juthatunk gyorsabban előbbre a fejlődésben. Egy-egy feladat megoldásánál „csak a nehézségeket látó” maradi szemlélet át kell adja helyét a bátran kezdeményező, az akadályoktól vissza nem riadó, haladó szemléletnek. Sajnos, ma még nem megy minden erdészetnél simán egy-egy termelékenyebb és gazdaságosabb munkamódszer szélesebb körű elterjesztése. A helyesebb szemléletet a szakmai továbbképzés, a fáradhatatlan nevelő- és felvilágosító munka, valamint a helyes premizálás és nem utolsósorban a szocialista brigád-mozgalom segítségével alakíthatjuk ki.

VIII. *A szükséges állandó munkás-létszám biztosítása.* Útőképes, állandó szakmunkás-gárda nélkül csak akadozna a leírt elgondolás gyakorlati megvalósítása, amint azt a kísérletképpen beindított komplex fakitermelésekben módunk volt tapasztalni. Gazdaságunkban is mintegy 180 szakmunkásra, a meglévőnek tehát több mint háromszorosára lesz szükség ahhoz, hogy a komplex munkaszervezeti formát a termelésben alkalmazhassuk és saját gépi szállító eszközeink folyamatos munkáját biztosíthassuk. Nagyon egyeges az is, hogy a komplex munkaszervezeti formával kapcsolatos teendőket ne csak a kerületvezető erdészek, hanem a munkacsapatokban közreműködő fizikai dolgozók is tökéletesen elsajátítsák.

IX. *Több figyelmet fordítsunk jövőben az üzemszervezésre is.* Indokolttá teszi ezt az erdőgazdasági munkák gépesítési fokának rohamos növekedése. A termelékenységnek a gépesítéssel párhuzamosan kellene emelkednie, de ez mégsem következik be minden esetben, mert az erdészkerületvezetők, szakelődők különböző irányú feladatokkal és az adminisztrációs munkákkal annyira túl vannak terhelve, hogy a termelékenység fokozásának alapját képező szervező munkával foglalkozhatnak a legkevesebbet. Ezen a téren feltétlenül előrehaladást jelentene az erdészetek előadói létszámának megemlése egy-egy műszaki előadó beállításával, részben az erdőgazdaság központi létszámának a terhére. Fizetésük többszörösen megtérülne abból a haszonból, amely az egyre szaporodó gépeink gazdaságosabb üzemeltetéséből, jobb kihasználásából, az egyes munkafolyamatok gondosabb megszervezéséből adódna.

X. *A komplex fakitermeléshez és a korszerűbb anyagmozgatáshoz szükséges intézkedéseket a vágásszervezési tervekben kell körültekintően kidolgozni és rögzíteni.* A vágásszervezési tervekben feltétlenül ki kell domborodnia annak, hogy a termelés és az anyagmozgatás nem különálló és nem öncélú két tevékenység, hanem a kettő egymásba kapcsolódó, az értékesítés érdekében történő komplex munkafolyamat. A kitermelt faanyag csakis akkor jelent igazi értéket a népgazdaság számára, amikor bekerül a feldolgozó ipar vérkeringésébe, eljut a bányákhoz és a fogyasztókhoz. A termelési és az anyagmozgatási feladatokat tehát az értékesítés közös nevezőjére kell hozni és úgy kell megszervezni, hogy az értékesítés folyamatos-sága és zavartalansága biztosítva legyen. A vágásszervezési tervek nem egészen ebben a szellemben készültek a múltban. Igaz, az erdőgazdaság is hibás ebben, mert nem adta ki az erdészeteknek idejében a naptári IV. negyedévre szóló értékesítési feladatokat, minthogy ezek a tervek leggyakrabban leggyakrabban módosultak az eredeti elgondolásokhoz képest. Ezek után érthető, hogy az őszi termelések beindítása és a faanyagmozgatás nem mindenkor volt összhangban az értékesítés kívánalmaival. A múlt évi értékesítési lemaradásunkból pár m³ ennek a számlájára irándó.

A korszerűbb anyagmozgatás végrehajtása nem nélkülözheti a nagyméretű közelítő kerékpárokat, melyekből mielőbb legkevesebb 20 db-ra van szüksége az erdőgazdaságnak. Hasonlóképpen a meglévő pótkocsi-állományunkat is ki kell egészíteni egynéhánnyal annak érdekében, hogy a váltott pótkocsis anyagmozgatás, valamint a többgépes szállítás végrehajtható legyen.

XI. A szervezettebb termelés és anyagmozgatás pénzügyi kihatásai. A termelés és a faanyagmozgatás komplex munkafolyamat, melynek következtében az anyagmozgatás korszerűbbé tételét nehezen lehetne megvalósítani a fakitermelő munka színvonalának emelése nélkül. Éppen ezért a költségkihatások vizsgálatánál sem választható el egymástól a termelés és az anyagmozgatás. A fakitermelésben a komplex munkaszervezet bevezetése jelenti az előrehaladást. Ez a munkaszervezet a gépesített futószalag-rendszerű termelésen keresztül ipari jellegűvé avatja a fakitermelő munkát, és nemcsak termelékenyebbé, hanem olcsóbbá is teszi a hagyományos termelési módhoz képest.

A komplex fakitermelés révén megtakarítás mutatkozik egyrészt a közelítési költségekben, másrészt a váltott pótkocsis és a több gépes szállítás megszervezésével, az erdei földutak okszerű használatával a kiszállítási és szállítási energiaköltségekben, valamint a gép- és útjavítás költségeiben. De árbevételi többlet is jelentkezik az erdei rakodókon szakszerűbben sarangolt tűzifa átlagsúlyának növekedéséből.

A megtakarításokból levonva azokat a költségtöbbleteket, amelyek a szervezettebb anyagmozgatás kapcsán felmerülnek (erdei és kiegyenlítő rakodók kiképzési és fenntartási költsége stb.), továbbá a szükséges nagyméretű kerékpárok és pótkocsik beszerzési költségét és amortizációját, kb. évi másfél millió forinttal javítható erdőgazdaságunk pénzügyi eredménye. Tehát a szervezett termeléssel és anyagmozgatással nemcsak biztosabbá, hanem egyben olcsóbbá is tehetjük népgazdaságunk faellátását.

*

A faanyagmozgatás gazdaságosabbá tételére nehéz lenne kidolgozni olyan technológiát, amelyet valamennyi erdőgazdaság egyforma eredménnyel alkalmazhatna. A helyi viszonyok, adottságok lényegesen befolyásolják a technológia alkalmazhatóságát. Tulajdonképpen a technológia helyes elvi szempontjai azok, amelyeket a különböző adottságú munkahelyeken a kérdéses probléma megoldásához fel lehet használni. A Középsomogyi Állami Erdőgazdaság területére vonatkozó anyagmozgatási technológia tartalmaz több olyan elvi szempontot és megoldást, amelyet az azonos termőhelyi, domborzati és útviszonyokkal rendelkező erdőgazdaságok feltétlenül hasznosíthatnak, annál is inkább, mivel az anyagmozgatással kapcsolatos problémák több erdőgazdaságban általában azonos vonatkozásúak. Többé-kevésbé visszavezethetők arra, hogy bizonyos iparifa választékokból kevés az induló készlet, de ez sem tárol teljes egészében kiegyenlítő és vasúti rakodón; nincs meg a kívánt összhang a termelés, az anyagmozgatás és értékesítés között; a szakaszos szállításra kényszerült erdőgazdaságokban nincs elegendő számú kiegyenlítő rakodó; a dombvidéki erdőgazdaságok többsége még nem rendelkezik elegendő időjárásbiztos szállító pályával; több erdőgazdaságban kevés a megfelelő közelítő és kiszállító eszköz, sőt több helyen a meglévő sincs kellőképpen kihasználva a szervezethez hiánya miatt; az erdőgazdaságok többsége még nem rendelkezik annyi állandó szakmunkással, amennyi szükséges lenne a feladatok zökkenőmentes ellátásához; a faanyagmozgatásokra eddig többnyire a mindenáron való mozgatás volt a jellemző és a népgazdaság folyamatos faanyagellátása mégis akadozott. Mindezek összhatásaként a faanyagmozgatás önköltsége sem alakult kedvezően.

Az ismertetett feltételek gyakorlati végrehajtásával függetlenebbé tehető a faanyagmozgatás az időjárástól. Az erdőgazdaságok a termelés és az anyagmozgatás szervezettebbé tételével egymagában is sokat javíthatnak az eddigi eredményeken. A kérdéskomplexum rendezése azonban nemcsak az erdőgazdaságra tartozik kizárólagosan, segítséget kell nyújtani ebben az Országos Erdészeti Főigazgatóságnak is, mint pl. a szükséges gépek beszerzésében, vagy a hiányzó létszámkeret biztosításában. Ez a közös erőfeszítés viszi közelebb az erdőgazdaságokat az egyik igen fontos célkitűzés megvalósításához, a több, jobb és olcsóbb fa megtermeléséhez és a népgazdaság zavartalan faellátásához.

